

Nr 200.

Ankom till riksdagens kansli den 15 juni 1944 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av vissa ammunitionsförråd m. m.

(1:a avd.)

Försvarsväsendets fastighetsfond.***Arméförvaltningens delfond.***

1:o) **Anordnande av vissa ammunitionsförråd.** I propositionen nr 277 har Kungl. Maj:t (punkt 1 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 12 maj 1944) föreslagit riksdagen att till Anordnande av vissa ammunitionsförråd för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 6 570 000 kronor.

Departementschefen har erinrat, att Kungl. Maj:t i särskild proposition, angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1943/44 m. m., framlagt förslag till riksdagen om anvisande av ett reservationsanslag av 66 950 000 kronor till Armén: Ytterligare anskaffning av ammunition m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44. I anslutning till sitt äskande om medel för ifrågavarande ammunitionsanskaffning m. m. beräknade arméförvaltningens tygavdelning kostnaderna för anordnande av förråd och för oförutsedda utgifter till 9 700 000 kronor. Från krigsmaterielverket och arméförvaltningen sedermera inhämtade uppgifter giva vid handen, att kostnaderna för anordnande av erforderliga förrådslokaler kunna uppskattas till 12 500 000 kronor, varav 570 000 kronor för utvidgning av vissa lokala förråd och återstoden för centralförråd. Från krigsmaterielverket har emellertid framhållits, att kostnaderna för centralförråd kunnat allenast preliminärt beräknas, enär närmare undersökningar rörande bergbeskaffenhet och dylikt ännu icke hunnit verkställas.

Departementschefen har för egen del framhållit, att det självfallet varit önskvärt, att fullständiga kostnadsberäkningar kunnat förebringas, innan frågan om medelsanvisning för anordnande av ifrågavarande ammunitionsförråd underställdes riksdagens prövning, men att det vore av sådan vikt, att arbetena på de nya förråden kunna påbörjas så snart utredningarna avslutats, att medel för ändamålet redan nu syns böra äskas av riksdagen. Den avsevärda skillnaden i de ovan angivna kostnadsberäkningarna berodde främst på att man numera räknade med utrymmesbehov för jämväl annan ammunition än den som upptagits i de först gjorda beräkningarna. Enligt uppgift från krigs-

materielverket beräknades omkring 6 000 000 kronor bliva erforderliga under nästa budgetår för centralförrådsarbetenas påbörjande. Det för lokalförråden beräknade beloppet, 570 000 kronor, borde helt stå till förfogande under nästa budgetår, och tillsammans erfordrades alltså 6 570 000 kronor för budgetåret 1944/45. Återstående medel syntes böra anvisas för budgetåret 1945/46. Kostnaderna för dessa ammunitionsförråd syntes liksom kostnaderna för den förenämnda ammunitionsanskaffningen böra falla utom 1942 års försvarsbesluts kostnadsram.

Utskottet.

Utskottet, som tidigare tillstyrkt Kungl. Maj:ts i särskild proposition framlagda förslag om anvisande av ett reservationsanslag av 66 950 000 kronor till ytterligare anskaffning av ammunition m. m. för armén å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag om anvisande av medel för anordnande av vissa centrala och lokala ammunitionsförråd eller mot vad departementschefen i samband därmed anfört.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa ammunitionsförråd* för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 6 570 000 kronor.

Försvarets fabriksfond.

2:o) **Vissa anläggningsarbeten. Anskaffning av viss maskinutrustning m. m.** I förenämnda proposition nr 277 har Kungl. Maj:t (punkt 2) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1944/45 anvisa dels till Vissa anläggningsarbeten ett investeringsanslag av 1 275 000 kronor, dels ock till Anskaffning av viss maskinutrustning m. m. ett investeringsanslag av 920 000 kronor.

I skrivelse den 24 april 1944 har *försvarets fabriksstyrelse* gjort framställning om investeringar i försvarets fabriksfond för utvidgningar vid fabriker, ingående i försvarets fabriksverk, samt för anskaffning av maskinutrustning för utökning av fabrikenas kapacitet för ammunitions- och sprängämnestillverkning. De föreslagna åtgärderna omfatta utbyggnader i anslutning till pågående utbyggnadsarbeten enligt fastställda planer vid Åkers krutbruk för en kostnad av 1 750 000 kronor, därav för byggnader 900 000 kronor och för maskiner 850 000 kronor, anordnade i anslutning till en planerad reservammunitionsfabrik av lokaler för uppställning av viss maskinutrustning, för vilket ändamål kostnaderna beräknats till 130 000 kronor för byggnader och 70 000 kronor för utrustning m. m., eller tillhopa 200 000 kronor, samt viss tillbyggnad vid ammunitionsfabriken i Karlsborg för en beräknad kostnad av 245 000 kronor. För dessa byggnadsföretag och maskinanskaffningar har fabriksstyrelsen föreslagit anvisande av ett investeringsanslag av 2 195 000 kronor. Härutöver har fabriksstyrelsen föreslagit ytterligare en tillbyggnad till en under uppförande varande anläggning vid ammunitionsfabriken i Karls-

borg för inrymmande av viss apparatur. Kostnaderna för sistnämnda tillbyggnad, beräknade till 125 000 kronor, ha angivits kunna inrymmas i det i riksstaten för budgetåret 1943/44 under försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond, uppförda investeringsanslaget av 14 250 000 kronor till Utbyggnad av vissa fabriker och anläggningar.

Departementschefen har erinrat, att i syfte att säkerställa försörjningen under krig med ammunition och sprängmedel åtgärder vidtagits för ökning av den industriella kapaciteten för ammunitionstillverkning och för anskaffning av erforderliga råvaror. Dessa åtgärder ha huvudsakligen åsyftat anskaffning av maskinell utrustning och anordnande av arbetslokaler. För drift av planerad tillverkning har i största utsträckning den privata industrien, främst den mekaniska, engagerats. Vid uppgörelserna med industriföretagen har storleken av statens bidrag till anordnande av lokaler och till driftskostnader blivit beroende av i vilken grad vederbörande företag äger intresse för tillverkningen i fråga eller kan för egen tillverkning utnyttja maskinerna. De på statsverket ankommande kostnaderna för ifrågavarande åtgärder ha bestritts av medel, som av Kungl. Maj:t vid skilda tillfällen ställts till förfogande från förskottsanslag till engångsutgifter, bland annat genom beslut den 15 oktober 1943. I den framställning av den 16 september 1943 som låg till grund för sistnämnda beslut anmälde krigsmaterielverket ett totalt ytterligare medelsbehov för ifrågavarande ändamål — utöver då anvisade belopp — av 75 miljoner kronor. På uppdrag av departementschefen har sedermera företagits en närmare undersökning av möjligheterna att nedbringa detta medelsbehov. Resultatet av denna undersökning, som framlagts i skrivelse av den 24 april 1944, gäve vid handen, att vissa begränsningar av de anmälda kostnaderna vore möjliga. Utredningen hade emellertid främst tagit sikte på det närmast aktuella medelsbehovet för nästa budgetår, vilket angivits till 26,9 miljoner kronor. Häri vore icke inräknade kostnader för vissa anmälda åtgärder, avsedda att öka kapaciteten hos statliga företag. För sistnämnda ändamål hade försvarets fabriksstyrelse i här förevarande skrivelse den 24 april 1944 gjort framställning om medelsanvisning.

De utgiftsändamål som sålunda av krigsmaterielverket anmälts vore otvivelaktigt av den natur att de borde tillgodoses genom anvisningar av förskottsmedel och syntes även i fortsättningen få bestridas i samma ordning som hittills skett. Förenämnda belopp om 26,9 miljoner kronor hade också medtagits vid beräkningen av anslag till engångsutgifter i den beredskapsstat för försvarsväsendet för nästa budgetår, vartill chefen för finansdepartementet komme att framlägga förslag.

Departementschefen har beträffande det av fabriksstyrelsen nu anmälda medelsbehovet anfört, att det hänför sig till åtgärder för höjande av kapaciteten för ammunitionstillverkning vid statliga fabriksanläggningar och föranledes av krigsmaterielverkets fortsatta planering för ammunitionsförsörjningen i krig. I sådant hänseende anslöte sig åtgärderna även till de utbyggnadsarbeten vid vissa fabriker och anläggningar, till vilka 1943 års riksdag anvisat medel (jfr propositionen 1943: 163, bilaga 9, punkten 1 och riksdagens skrivelse 1943: 334).

Med hänsyn till vikten av att ammunitionsförsörjningen ytterligare förbättras har departementschefen funnit sig böra tillstyrka medelsanvisning för de av fabriksstyrelsen föreslagna åtgärderna. Kostnads kalkylerna, slutande på totalt 2 320 000 kronor, ha syntts kunna läggas till grund för en beräkning av anslagsbehovet. Departementschefen har härvid förutsatt, att dispositionsbeslut av Kungl. Maj:t meddelas allenast på grundval av detaljerade kostnadsberäkningar och i förekommande fall ritningar.

Fabriksstyrelsens förslag, att de till 125 000 kronor beräknade kostnaderna för viss tillbyggnad vid ammunitionsfabriken i Karlsborg skulle bestridas från det för budgetåret 1943/44 anvisade investeringsanslaget till Utbyggnad av vissa fabriker och anläggningar, vilket anslag med hänsyn till redan uppkomna och planerade besparingar vid utförandet av de med anslaget avsedda anläggningarna beräknats förslå jämväl för bestridandet av dessa kostnader, kunde departementschefen tillstyrka.

För bestridande av kostnaderna för övriga med framställningen avsedda ändamål syntes böra anvisas investeringsanslag under försvarets fabriksfond. Härvid syntes emellertid särskilda anslag böra anvisas för byggnadsarbeten och för anskaffning av maskinutrustning. I anslutning till fabriksstyrelsens beräkningar borde anslagen upptagas med (900 000 + 130 000 + 245 000 =) 1 275 000 kronor respektive (850 000 + 70 000 =) 920 000 kronor.

Utskottet.

Då Kungl. Maj:ts förslag och vad departementschefen i anslutning därtill anfört icke givit utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1944/45 anvisa

- a) till *Vissa anläggningsarbeten* ett investeringsanslag av 1 275 000 kronor;
- b) till *Anskaffning av viss maskinutrustning m. m.* ett investeringsanslag av 920 000 kronor.

Stockholm den 15 juni 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 199.
